

PIRMSSKOLĀ

**Eiropas
dārzs**
pirmsskolā

**Bērnu sociāli
emocionālās
saskarsmes
veicināšana**

**Latviešu valodas
integrēšana dažādos
bērnu darbības veidos**

**Pirmsskola tālajā
Austrālijā**

**Daba, pilsēta un
kultūras pasākumi
kā mācību telpa**

Veidojam papīra ziedus

**Mēs – par
zaļu Eiropu**

**Vīrietis – pirmsskolas
vadītājs?!**

**Attīstot
mentordarbību**

Attīstot mentordarbību

Latvijas Universitāte jau trešo gadu (projekta īstenošanas laiks – 2010. gada aprīlis – 2013. gada jūlijs) īsteno ESF projektu *Inovativa un praksē balstīta pedagogu izglītības ieguve un mentoru profesionālā pilnveide*, kura mērķis ir veicināt vispārējās izglītības pedagogu kompetenču attīstību un pilnveidi, izstrādājot un īstenojot inovatīvu, elastīgu pedagogu izglītības programmu, kā arī attīstot un nostiprinot mentordarbību kā pedagogu izglītošanas un profesionālās pilnveides formu.

Latvijā mentoru izglītība aizsākās 1999. gadā, kad tika organizēti pirmie mentoru sagatavošanas vienas nedēļas kursi ar mērķi palielināt izpratni par mentora lomas svarīgumu augstākajā profesionālajā skolotāju izglītībā un sekmēt mentoringa prasmi apguvi. Līdzīgi kursi bija arī nākamajos gados, un šobrīd reģionos jau izglītoti 1139 mentori, par kuriem informācija pieejama mentoru datubāzē www.mentorudatubaze.lu.lv. Šo datubāzi var lietot ikviens students un skolotājs, lai atrastu piemērotāko mentoru savai profesionālajai izaugsmei.

Mentordarbība izglītībā ir atbalsta sniegšana studentam, jaunajam skolotājam vai kolēģim, lai atbalstītu jauna satura un tehnoloģiju ieviešanu, apgūtu jaunas prasmes, veicinātu profesionālo izaugsmi un integrēšanos profesionālajā vidē.

Iespējams, ka pavirša iepazīšanās ar mentordarbību rada asociācijas ar daudziem pedagogiem (un ne tikai) zināmo darbaudzināšanu, kas bija pierasta lieta padomju gados. Tomēr atšķirība ir – mentordarbība ir plašāks jēdziens, jo veicina indivīda iniciatīvu un karjeras izaugsmi ne tikai iestādē, bet arī reģionā kopumā. Vārds *mentors* ir radies no grieķu valodas vārda *mentor* un ir sinonīms vārdam *padomdevējs*, kas savukārt cēlies no indoeiropiešu vārda saknes *men* un nozīmē 'domāt'. Jēdzienam *mentors* ir daudzas definīcijas. Viena no tām, kas, manuprāt, skaidri parāda jauno pieeju atbalsta sniegšanā kolēģiem, ir Latvijas Universitātes Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes Skolotāju izglītības nodaļas docētāju Ainas Kačķeres un Indras Odiņas skaidrojums: „Mentors – padomdevējs, gudrs un saprotošs palīgs, kurš ir gatavs dalīties pieredzē, tajā pašā laikā neuzspiežot savu darba stilu kā vienīgo pareizo, bet ļaujot katram pašam attīstīt savas spējas un pieņemt lēmumus.” Mentora izvēlē darba stāžs un hierarhiskie kritēriji ir mazāk svarīgi nekā starppersonisko attiecību un komunikācijas prasmes un zināšanas par jauno skolotāju izglītošanas procesiem. Atšķirībā no citiem zināšanu pārneses veidiem mentordarbībā pieredzes pārņēmējs, pirmkārt, pats ir atbildīgs par mācīšanās procesu. Mentoram nav tiesību mēģināt mainīt pieredzes pārņēmēja uzskatus vai tieši nodot

tam savas prasmes. Viņš var ierosināt, vadīt, atbalstīt un jautāt. Mentors nesniedz problēmas risinājumu, bet ar diskusiju palīdzību uzvedina uz pareizā ceļa risinājuma meklējumos. Mentoringa tiek raksturots kā abu pušu mācīšanās un attīstības process, kas ir nozīmīgs personīgā laika un enerģijas ieguldījums gan no mentora, gan pieredzes pārņēmēja puses.

Mentors nesniedz problēmas risinājumu, bet ar diskusiju palīdzību uzvedina uz pareizā ceļa risinājuma meklējumos.

Lai izzinātu, kā mentorizglītību vērtē pedagogi un kā praksē īstenojas mentordarbība, aicinājām uz sarunu mentoringa kursu vadītāju Māru Radziņu un mentorus – pirmsskolas pedagogus.

Māra Radziņa strādā Rīgas Imantas vidusskolā par angļu valodas skolotāju. Māra saka, ka tieši svešvalodu zināšanas ļāva kļūt par vienu no pirmajiem mentoriem, kursus organizēja Britu padome un tie bija angļu valodā – ar lektoriem no Lielbritānijas un Rumānijas. Pēc vienām mācībām bija nākamās – līdz pat brīdim, kad Māra pati sāka mācīt topošos mentorus.

Kā kļuvāt par mentoru, un kā vērtējat šāda speciālista nepieciešamību izglītības iestādē?

Par mentoru kļuvu, pateicoties brīnišķīgai pasniedzējai un sirdscilvēkam Aina Kačķerei. Viņa

Māra Radziņa, mentoringa kursu vadītāja

meklēja komandu, un es nokļuvu ļoti jauku cilvēku pulkā. Pat vēl tagad, tiekoties ar *pirmā iesaukuma* mentoriem (tā mēs sevi draudzīgi saucam) un jūtot atsaucību un atbalstu, zinu, ka kolēģi vienmēr palīdzēs viens otram. Tā ir pleca sajūta.

Mentori mūsdienās ir ļoti nepieciešami, lai skolās un jebkura veida izglītības iestādēs ienāktu jaunā maiņa! Kas gan var būt patīkamāks, ja zini, ka tev paskaidros, tevi pamācīs, iedrošinās, ja tevi sagaidīs sirsnīgi, draudzīgi, ar smaidu un labu humoru! Runājot par mentora līdzību ar darbaudzinātāju, uzskatu, ka līdzība ir, bet vārds *darbaudzinātājs* skan *niknāk*. Neviens jau nav speciāli jāaudzina, bet nemanot jāpadod roka tiem, kas to vēlas paši vai arī kuriem grūti bez šīs palīdzīgās rokas.

Mentora darbam vajadzētu būt vairāk novērtētam! Tas ir liels darbs, un – kā jebkuru darbu – cilvēks strādā, lai saņemtu algu. Pašreiz mentors tiek atalgots tikai prakšu laikā, ja skolai ir noslēgts līgums ar augstskolu. Es ļoti ceru, ka kādreiz tas mainīsies un visa mācību gada laikā sertificēts mentors saņems algu.

Pašreiz būt mentoram ir tikai papildu slodze. Kaut gan... reizēm jau cilvēki dara kaut ko arī bez motivācijas, ja palīdzēšana ir sirdslieta un ja cilvēks jūtas labi, darot labus darbus. Man arī patīk palīdzēt cilvēkiem: vienalga – mājās, darbā, sabiedrībā... Es gan saprotu, ka tas vairs nav modē. Mūsdienās ir tikai cīņa par izdzīvošanu, ieņemamo amatu. Cilvēki visur grib būt pirmie. Man šādas īpašības nepiemīt, un es nebaidos dot. Laikam jau visa pietiek.

Kādas īpašības nepieciešamas, lai kļūtu par mentoru? Vai to var iemācīties?

Ja vien es zinātu atbildi! Gandrīz kā jautājumā – kuri tie labie un kuri tie sliktie? Nav jau nekādu noteiktu kritēriju. Nedomāju, ka *papīru kaudze* par izglītības iegūšanu liecina par cilvēka profesionalitāti. Laba izglītība ir vajadzīga, bet paralēli tai nepieciešama sirdsizglītība. Tā agrāk piemita daudziem cilvēkiem.

Kursos mēs veidojam ideāla skolotāja, ideāla mentora tēlus, bet ideālu jau nav! Mums visu mūžu uz kaut ko jātiecas un jācer, ka kādam vai kādai esam tuvu ideālam... Tikai no studentiem praktizantiem, kolēģiem, kuriem palīdzam, varam uzzināt, cik labi esam.

Vai varat dot kādu īpašu ieteikumu, kas īpaši svarīgs un jāievēro, sniedzot atbalstu studentam, pedagogam, kolēģim?

Gatavas *receptes* nav un arī nedrīkstētu būt! Tāpat kā ārsta izrakstītas zāles vienam cilvēkam nevar lietot visi. Ar jauno skolotāju jāmēģina būt kā

draugam, bet var būt draugs arī ar esošo kolēģi. Viss atkarīgs no cilvēkiem pašiem. Domāju, ka palīdzēt var tikai tam, kurš vēlas palīdzību. Mana gados jaunākā kolēģe ar lielu darba stāžu vienmēr pati atnāk pie manis. Viņai arī gribu atstāt daudzus no saviem materiāliem. Tāpat gribu palīdzēt tiem bijušajiem studentiem praktizantiem, kuri gadiem ilgi atceras mani, ar kuriem uzturam abpusēji ieinteresētas attiecības. Pricējies, ka jaunie speciālisti apgūst pieredzi, uzlabo svešvalodu zināšanas un atgriežas Latvijā, lai strādātu skolā! Esmu gatava arī viņiem sniegt atbalstu, padomu.

Pašreiz mentors tiek atalgots tikai prakšu laikā, ja skolai ir noslēgts līgums ar augstskolu.

No visas sirds gribētu novēlēt visiem skolotājiem, mentoriem būt jaukiem un draudzīgiem vienam pret otru! Mīliet savu darbu un cilvēkus sev līdzās! Lai jums katram izdodas darba procesā satikt tik jauku kolēģi kā man – Daigu Ruhmani, ar kuru kopā apmācām jaunos mentorus! Lai jums visiem viss izdodas!

Biruta Antoneviča, Mārupes novada pirmsskolas izglītības iestādes *Lienīte* vadītāja, izglītības zinātņu maģistre, mentore

2011. gada novembrī ieguvi sertifikātu, kurš piešķir tiesības veikt mentordarbību izglītības iestādē. Mans pedagoģiskā darba stāžs ir 35 gadi. Esmu strādājusi gan par pirmsskolas skolotāju, gan logopēdi, gan metodiķi.

Kas ir mentors un mentordarbība? Gudrs speciālists, konsultants, cilvēks, kurš māca un dod padomus zināmā laika periodā. Savukārt mentordarbība ir ilglaicīgas attiecības starp diviem cilvēkiem, kurās viens cilvēks velta laiku otram cilvēkam, lai viņu atbalstītu, iedrošinātu, nodotu savu pieredzi. Tāpat mentors ir cilvēks, kuram ir bagāta darba pieredze noteiktā jomā, darba stāžs vismaz 10 gadi. Šo visu pārdomājot, rodas jautājums – vai mentordarbības veikšanai obligāti ir nepieciešams mentora sertifikāts? Vai tas pedagogs, kuram ir bagāta darba pieredze, nedrīkst sniegt palīdzību jaunajam kolēģim, jo viņam nav mentora sertifikāta? Mana pārlicība ir, ka viņš to var darīt. Par mentoru var saukt arī katras pirmsskolas izglītības iestādes metodiķi, jo viņš ir tas, kas konsultē, sniedz palīdzību kolēģem pedagoģiskā procesa organizēšanā.

Mentoru apmācības procesā diskusiju veidā bija iespēja iepazīties ar pedagoģiskā darba organizēšanas modeļiem, tradīcijām pirmsskolas izglītības iestādēs, kā arī pastāstīt par sevi un savu izglītības iestādi. Esmu ieguvusi dokumentu savas pašapziņas celšanai un daudz vairāk brīvprātīgā darba, jo mūsu izglītības iestādē piesakās pedagoģijas augstskolu studentes pedagoģiskajai praksei. Neskatoties uz to, ka studentēm līdzī ir iedots prakses apraksts, tomēr ir nepieciešams to izvērtēt un sastādīt plānu, kā šos prakses uzdevumus realizēt. Prakses beigās ir jāsniedz atsauksme par praksi. Lai uzrakstītu atsauksmi, ir jāvēro studentes darbs ikdienas pedagoģiskajā procesā. Tas prasa laiku. Jā, mentordarbība – tas ir darbs. Brīvprātīgais darbs? Es domāju, ka prakses vadīšanai jābūt apmaksātai, ja jau profesija *mentors* ir ielikta amatu klasifikatorā.

Anda Budreika, Talsu speciālās pirmsskolas izglītības iestādes *Kastanītis* vadītājas vietniece izglītības jomā

Eiropas Sociālā fonda projekta *Inovātīva un praksē balstīta pedagoģu izglītības ieguve un mentoru profesionālā pilnveide* kursus, kurus vadīja ļoti jaukas pasniedzējas Sanita Cipriķe un Raisa Stunžāne, apmeklēju 2011. gadā.

Mentoru kursu saturs bija ļoti veiksmīgi saplānots, pārdomāta kursu organizatoriskā puse. Izpratu, ka mentors darbojas un veic vairākas lomas: atbalstītājs, sagatavotājs, padomdevējs, starpnieks, ieteikumu sniedzējs un aizstāvis. Mentors ir tas, kas veido pozitīvu un drošu gaisotni, ir saskanīgs rīcībā un prot uzturēt konfidencialitāti. Mentoram ir jābūt tam, kas ir gatavs izrādīt atbalstu un piedāvāt personisko palīdzību. Kursi bija tie, kas deva pārliecību par savām spējām, uzkrātajām zināšanām un pieredzi, un to nodošanu citiem. Kursos gūtās zināšanas ļoti veiksmīgi pielietoju savā darbā.

Iesaistoties mentoru apmācībā, radušies jauni pienākumi: atrast laiku studentam, iepazīstināt to ar iestādes ikdienas dzīvi, organizēt iespēju vērot

darbu pie citiem pirmsskolas skolotājiem, nodrošināt studentam iespēju darboties pašam, novērtēt studenta darbu un kopīgi to izanalizēt, aizpildīt nepieciešamo dokumentāciju, pilnveidot savas profesionālās prasmes.

Mūsu iestādē strādā jaunie pedagogi un studenti, kas iziet dažāda veida pedagoģiskās prakses. Gandarījumu sniedz, ja pēc prakses pabeigšanas un aizstāvēšanas augstskolā students piezvana un pasaka paldies, ka prakses laikā ieguvis jaunas zināšanas, prasmes, ka tas devis studentam pārliecību darboties tālāk un uzkrāt sev nepieciešamās zināšanas.

Strādājot un palīdzot jaunajiem kolēģiem, es varu attīstīt un bagātināt savu personību, pilnveidot savas profesionālās prasmes, gūt gandarījumu par padarīto darbu, dalīties savā pieredzē, gūt jaunas perspektīvas savai turpmākajai darbībai. Tā ir iespēja gūt pieredzi, kuru ir vērts pieminēt savā CV.

Dzintra Baumanē, Dobeles pirmsskolas izglītības iestādes *Jāņtārpiņš* vadītājas vietniece izglītības jomā

Pirmsskolas izglītības iestādē par skolotāju strādāju jau 29 gadus un 8 no tiem pildu vadītājas vietnieces izglītības jomā pienākumus. Mans tiešais darbs ir saistīts ar pedagogiem, bērniem, kā arī ar pārējiem iestādes darbiniekiem. Darbinieki mainās, kolektīvā ierodas jauni cilvēki, praksē ierodas studenti. Lai viņiem būtu vieglāk adaptēties jaunā kolektīvā, ir jāpalīdz. Bieži vien jaunieši paši nāk pie manis ar viņiem interesējošiem jautājumiem, problēmām. Prieks ir par to, ja cilvēks aiziet apmierināts, priecīgs un guvis atbildi uz sev neskaidru jautājumu. Katru gadu vismaz trīs četri studenti apmeklē pedagoģisko praksi iestādē, un gandarījumu rada tas, ka katru gadu viņi izvēlas prakses vietu pie mums.

Runājot par kursiem – es tajos pieteicos, lai gūtu vairāk zināšanu par skolotāja – mentora lomu, darbību iestādē, apgūtu jaunas prasmes. Tagad, apkopojot iegūtās zināšanas, varu teikt, ka daudzas no mentora piedāvātajām kompetencēm jau tika izmantotas arī manā iepriekšējā darbībā. Tomēr ir arī jaunas atziņas, kuras lieti noderēs turpmāk.